

HAVLAYAN İKİ KÖPEK (Cesaret ve Esaret)

Yeni Dünya'nın balta girmemiş uçsuz bucaksız ormanlarının birinde Kızılderili Bilge Reis'in torunu dedesinin elinden tutarak çadırının önünde, birbirlerine durmadan havlayan iki köpeği gösterir ve 'Dedeciği bu köpekler neden sürekli birbirlerine havlayıp duruyorlar?' diye bir soru sorar. Bilge Reis torununa tebessüm ederek onu kucağına alır ve ona şöyle cevap verir, 'Bak evlat, bu iki köpekten beyaz olanı cesareti, siyah olanı ise esareti temsil eder ki doğdukları günden beri birbirlerine havlayıp dururlar. Her insanın içindeki cesaret ve esaretin birbirine havlaması gibi.' Bu cevap üzerine küçük çocuk 'Peki dedeciğim, bunlardan hangisi diğerine galip gelir?' diye sorunca Koca Bilge Reis, torununun kulağına onun için hayatının dersi niteliğindeki şu cevabı fısıldar, 'Hangi köpeğin kazanacağına karar verecek tek kişi sadece benim. Ben hangisini daha iyi beslersem elbette o kazanacaktır evlat!'

İnsanı insan yapan en önemli hasletin herkesin malumu olduğu üzere onun düşünen, üreten, akıl yürütebilen bir varlık olmasıdır. Muhakeme-muhasebe yapabilen, mevcut bilgiden yeni bilgi üretebilen, engin bir duygu ve stratejiye sahip tek varlık insanoğludur elbette. Olayları neden-sonuç ilişkisine göre analiz edebilen, analitik düşünebilen müstesna bir varlıktır insanoğlu. Bütün bunların yanında aynı zamanda gelecek kaygısı yaşayan biricik varlık sadece ademoğludur.

Psikoloji bilimi insanın bütün eylemlerinin önce zihinde tasavvur edilen iki temel düşüncenin çatışmasından meydana geldiğini ifade ediyor bizlere. Bir olay, durum, tehlike veya belirsizlikle karşılaşan insan zihni "Savaş veya Kaç" mottosunu devreye sokuyor. Bütün eylemlerimizi bu temel içgüdünün şekillendirdiğini söylüyor bilimsel veriler. Bu bağlamda insanlar ikiye ayrılırlar: Hayatlarının büyük bölümlerinde cesaret göstererek risk alanlar ve özgürce yaşayanlar veya hayatları boyunca nesnesiz korkularının esaretine mahkum olanlar.

Yazının başlığındaki "Cesaret ve Esaret" sözcüklerine dikkat ederseniz iki sözcüğün arasındaki tek ayrımın 'C' harfi olduğunu hemen fark edersiniz. "Cesaret" sözcüğünden 'C' harfini çıkarırsanız bu sözcüğün "Esaret"e dönüştüğünü tespit edebilirsiniz. Aslında bu iki kavram o kadar iç içe geçmiştir ki ancak akıl, izan, irade ve cesaret sahipleri bu kavramları birbirinden ayırt edebilir.

Doğal seleksiyonun en temel ilkesi ancak güçlülerin ve cesurların varlıklarını sürdürebildikleri, zayıfların ve korkakların bir süre sonra elimine olup türlerini devam ettiremedikleri ilkesidir. Ancak yeri gelmişken hemen belirteyim ki cesaret korkusuzluk hali değildir, hatta yeryüzünde korkusuz tek bir canlı bile yoktur. Bence cesaret, korkuyu bile bile korkulan unsurun üstüne onu alt etmek için risk alıp harekete geçebilmektir. Yani korktuğu halde savaşmayı göze alabilmektir. Diğer korkup kaçmaktır ki esaretin başladığı an tam da bu andır.

Çevrenizdeki insanlara şöyle bir bakın, aynı olay ve duruma her insanın farklı tepkiler verdiğini gözlemleyeceksiniz. Olay herkes için aynı olduğu halde neden tepkiler her insan için aynı değildir? Bunun tek bir izahı vardır: Zihnimizin yaptığı tercihler. Savaş veya Kaç.

Bazı insanlar prangalarının zincirlerini kırmak için sürekli mücadele ederken bazı insanlar çarmıhlarını sırtlarında bir ömür boyu gezdirmekten nedense bir türlü vazgeçemezler. Mesnetsiz korkularına mahkum olmuş zavallılara dönüşürler.

Unutulmamalıdır ki her insanın hayatında en az bir kırılma anı vardır. Bu kırılma anı olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir. Buna karar verecek olan tamamen bizleriz. Verdiğimiz bu kararların sonuçlarını da ömür boyu iyi veya kötü yaşarız.

Tarihin aydınlık sayfalarına şöyle bir bakın; prangalarından, çarmıhlarından kurtulup yaşadığı döneme damga vurmuş, çağ açıp çağ kapatmış, medeniyet başlatıp medeniyet bitirmiş, büyük insanlık uygarlığına katkı sağlamış onlarca insanı hemen fark edeceksiniz. Zannımca insanlık bugünkü muasır medeniyet seviyesine cesaretle sorumluluk alıp adım atan böyle insanlar sayesinde ulaşmıştır. Düşünün bir kere Büyük İskender, Alparslan, Mustafa Kemal Atatürk, Ömer Muhtar, Winston Churchill, Mahatma Gandhi, Nelson Mandela, Martin Luther, Malcolm X... gibi insanlar risk alıp cesaretle hareket etmeselerdi günümüz dünyası daha eksik daha yavan olmaz mıydı?

Unutmayalım ki özgürlüğün yolu cesarettten geçer. Eğer onları gerçekleştirecek cesaretiniz yoksa hiçbir hayaliniz kesinlikle gerçekleşemez. Hitit aforizmasında ‘Tanrım bana değiştirebileceğim şeyler için cesaret, değiştiremeyeceğim şeyler için sabır, ikisinin arasındaki farkı anlayabilmek için de bilgelik ver!’ denilmektedir.

Ez cümle, hiç kimse mazinin karanlığındaki korkularına takılı kalarak geçmişini değiştiremez ancak bugün bütün korkularına son vererek yeni bir başlangıç yapabilir.

Kerim ŞİRİNOĞULLARI
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni